

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Bakalářská práce

2024

Kryštof Jiřík

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Rozhlasový dokument - Historie a současnost letní (zimní) školy žurnalistiky

Bakalářská práce

Autor práce: Kryštof Jiřík

Studijní program: Komunikační studia

Vedoucí práce: PhDr. ThMgr. Mgr. Karol Lovaš, Ph.D.

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení:

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 20. 4. 2024

Kryštof Jiřík

Bibliografický záznam:

JIŘÍK, Kryštof. Rozhlasový dokument – Historie a současnost letní (zimní) školy žurnalistiky. Praha, 2023. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra žurnalistiky. Vedoucí bakalářské práce PhDr. ThMgr. Mgr. Karol Lovaš, Ph.D.

Rozsah práce (včetně příloh): 31 stran

Abstrakt

Ve své praktické bakalářské práci, pro kterou jsem zvolil formát rozhlasového dokumentu, se zabývám programem celoživotního vzdělávání na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy – letní a zimní školou žurnalistiky. V rozhlasovém dokumentu zkoumám její historii a současnost, čili od jejího vzniku až do zatím posledního ročníku v létě 2023. Vzhledem k formátu dokumentu jsem se rozhodl zvolit zprostředkování tohoto tématu především prostřednictvím zkoumání archivních materiálů. Kromě vývoje se snažím zobrazit i atmosféru Letní a zimní školy žurnalistiky v daném časovém období. Délka rozhlasového dokumentu je 26 minut, 55 vteřin.

V teoretické části se budu věnovat formátu rozhlasového dokumentu jako takovému. Rozeberu tento formát, jeho historii a současnost, jaké jsou jeho specifika, kdo jsou významní čeští rozhlasoví dokumentaristé a jak je celkově tento žánr u nás reprezentován. Ve druhé části se pak budu věnovat konkrétním prostředkům a postupům, které jsem při tvorbě rozhlasového dokumentu použil. Zároveň zde přiložím i kompletní textový přepis celého dokumentu v podobě scénáře. Celkový počet stran teoretické části je 31, včetně příloh.

Abstract

In my practical bachelor's thesis, for which I have chosen the format of a radio documentary, I focus on the education program at the Faculty of Social Sciences of Charles University - the Summer and Winter School of Journalism. In the radio documentary, I delve into its history and current state, from its inception to the most recent event in the summer of 2023. Due to the format of the document, I have decided to primarily convey this topic through the examination of archival materials. In addition to tracing the development, I also aim to depict the atmosphere of the Summer and Winter School of Journalism during the specific time period. The length of the radio documentary is 26 minutes, 55 seconds.

In the theoretical part, I will then explore the format of the radio documentary itself. I will analyze this format, its history and current state, its specific characteristics, who the notable Czech radio documentarists are, and how this genre is represented in our country. In the second part, I will focus on the specific tools and methods that I used in creating the radio documentary. Additionally, I will include the complete script of the entire documentary. The total number of pages in the theoretical section is 31, attachments included.

Klíčová slova

Dokument, rozhlas, letní škola žurnalistiky, fakulta sociálních věd, studenti, historie, žurnalistika, Karol Lovaš, příběh.

Keywords

Documentary, radio, summer school of journalism, Faculty of Social Sciences, students, history, journalism, Karol Lovaš, story.

Title/ Název práce

Radio document – History and present of summer (winter) school of journalism at FSV UK.

Poděkování:

Rád bych tímto poděkoval panu doktoru Karolu Lovašovi za jeho postřehy a komentáře v průběhu tvorby této bakalářské práce a za příspěvek do dokumentu prostřednictvím rozhovoru. Mé poděkování za poskytnutí rozhovoru patří také Adéle Bartákové. Zároveň děkuji Marku Sedláčkovi za načtení titulků. Děkuji dále i všem hostům a pedagogům, kteří na letní a zimní škole žurnalistiky působili, a jejichž vyjádření z archivních materiálů jsem v dokumentu použil. Závěrem děkuji i studentům letní a zimní školy za zpracování výstupů, které jsem využil, a především za to, že jsem tuto cestu mohl projít s nimi ještě jednou.

SCHVÁLENO

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze PRAKTICKÉ BAKALÁŘSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Kryštof Jiřík	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: auto;"> <p style="text-align: center; margin: 0;">Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd</p> <p>Došlo dne: 27-09-2023 -1-</p> <p>Čj: <u>397</u> Příloh: _____</p> <p>Přidělena: _____</p> </div>
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2021	
Fakultní e-mail diplomantky/diplomanta: 26628015@fsv.cuni.cz	
Studijní program/specializace: BP_KSZN - Komunikační studia se specializací Žurnalistika, bakalářské, prezenční	
Název praktické a teoretické části bakalářské práce v češtině: Historie a současnost letní a zimní školy žurnalistiky na FSV UK (rozhlasový dokument)	
Název praktické a teoretické části bakalářské práce v angličtině: History and present of summer and winter school of journalism at FSV UK (broadcast document)	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2022/2023) (diplomovou práci je možné obhajovat nejdříve šest měsíců od schválení tezí) LS 2023/2024	
Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků): Práce má být představením programu FSV UK s názvem Letní/Zimní škola žurnalistiky. Zaměřím se především na její historii a současnost. Prostřednictvím archivních materiálů a rozhovory s uchazeči a pedagogy chci vytvořit rozhlasový obraz tohoto projektu, včetně jeho možné budoucnosti.	
Předpokládaná struktura teoretické práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): <ol style="list-style-type: none"> 1. Úvod – Nastínění dané problematiky 2. Teoretická část – Představení pracovních postupů <ol style="list-style-type: none"> i. Rozhovor ii. Montáž iii. Reportáž iv. Dokument 3. Letní (zimní) škola žurnalistiky – Popis projektu 4. Představení respondentů pro rozhovory 5. Praktická část – Popis tvorby, před produkce, produkce, postprodukce 6. Závěr 7. Literatura a zdroje 	
Druh praktické práce/předpokládaná podoba: Rozhlasový dokument	
Vymezení zpracovávaného materiálu: Teoretická část – Studium literatury, rešerše, sběr dat, konzultace problematiky Praktická část – Vedení rozhovorů, analýza archivních materiálů, nahrávání, střih, postprodukce.	
Postup (metodologie v teoretické části a technika v praktické části práce) při zpracování materiálu: Obsahová analýza dokumentování kauzy veřejnoprávními médii	
Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2–5 řádků): PAVLIČEK, Antonín. <i>Nová média a sociální sítě</i> . Praha: Oeconomica, 2010, 181 s. ISBN 978-80-245-1742-1. Kniha pojednávající o proměnách novinářiny, která mi při zkoumání problematiky pomůže s porozuměním vývoje	

platformem žurnalistiky v posledních letech.
ALLAN, Stuart a Einar THORSEN. *Citizen journalism: global perspectives*. New York: Peter Lang, 2009 - 2014, 2 svazky (707 stran). ISBN 978-1-4331-0295-0.

Kniha se zabývá problematikou občanské žurnalistiky, což je jeden z možných postupů amatérské novinářské interakce mladých lidí. V praktické části budu zjišťovat, zda se někdo ze studentů amatérské mediální produkci na internetu věnuje.

STRAKOVÁ, Jana, Jana KORÁBOVÁ, Kamila BROŽOVÁ a Jaroslava SIMONOVÁ. Představy o budoucnosti u žáků odlišných středoškolských programů 1. *Pedagogická orientace* [online]. Brno: Pedagogická Orientace Journal, 2021, 31(3), 38-57 [cit. 2023-09-02]. ISSN 1211-4669. Dostupné z: doi:10.5817/PedOr2021-3-38

Článek se zabývá průzkumem představy budoucnosti mladých lidí. Analýza tohoto textu mi pomůže více porozumět cílové skupině, která by nejvíce vykazovala známky potenciálních budoucích novinářů.

JANDERKOVÁ Dita. *Vybrané kapitoly z rétoriky*. Brno: Mendelova univerzita, 2017.

Kniha pojednává o zásadách správné a kultivované mluvy. Při praktické části mi pomůže zajistit aby tyto rétorické aspekty v mém projevu nechyběly.

LINDLOF, T. R - TAYLOR, B. C. *Qualitative communication research methods*. SAGE, c2011

Kniha mi pomůže v teoretické části osvojit si techniky vyhledávání informací pro odbornou práci. Pojednává o práci se zdroji a zacházení s informacemi.

OSVALDOVÁ, Barbora, ed. A kol. *Zpravodajství v médiích*. Vydání třetí, revidované. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4612-1.

Publikace obsahuje články různých autorů, věnujících se fenoménu zpravodajství. Kniha mapuje různé oblasti zpravodajství. Při tvorbě práce mi pomůže s teoretickou částí, zejména z popisováním formátů, které jsem použil.

HANÁČKOVÁ, Andrea. *Český rozhlasový dokument a feature v letech 1990-2005: Poetika žánrů*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2010, 207 s. ISBN 978-80-86928-79-1.

Kniha pojednává o formátu rozhlasového dokumentu a jeho vývoji v českém mediálním prostředí. V praktické části mé práce mi pomůže tomuto žánru více porozumět, a tak ho i lépe zpracovat.

PÁNEK, Tomáš. *Rozhlasto: Český rozhlas 1923-2023 = Czech Radio 1923-2023*. Praha: Radioservis, a.s. ve spolupráci s Českým rozhlasem; Český rozhlas, 305 s. ISBN 978-80-7686-010-0

Obrazová kniha Rozhlasto představuje sto rozhlasových let v unikátních fotografiích, plakátech a dokumentech z bohatého Archivu Českého rozhlasu. Při tvorbě jak teoretické, tak praktické části mé práce, mi pomůže se více zorientovat v rozhlasové historii.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let):

HUBIČKOVÁ, Kristyna. *"Proč klikáme? Digitální občanská angažovanost mladých dospělých v České republice"*. Diplomová práce (Mgr.)--Univerzita Karlova. Filozofická fakulta, 2023, 2023, 1 online zdroj.

HÁNA, Tomáš. *Činnost vybraných médií veřejné služby v oblasti zvyšování digitální gramotnosti ve společnosti*. Bakalářská práce (Bc.)--Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd, 2022, 2022, 1 online zdroj.

ŠPETOVÁ, Lucie. *Bezdětné děti: dobrovolná bezdětnost u mladé generace - rozhlasový dokument*. Bakalářská práce (Bc.)--Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd, 2023, 2023, 1 online zdroj.

Datum / Podpis studenta/ky

27. 9. 2023.

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

27.9. 2025

.....
Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO VE VYHLÁŠCE ŘEDITELE INSTITUTU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO PROGRAMU.

Obsah

1. Úvod.....	10
2. Rozhlasový dokument.....	11
2.1 Historie a současnost formátu v Česku.....	11
2.2 Specifika rozhlasových žánrů použitých v rozhlasovém dokumentu Historie a současnost letní (zimní) školy žurnalistiky.....	14
2.2.1 Montáž.....	14
2.2.2 Reportáž.....	14
2.2.3 Rozhovor.....	15
2.2.4 Dokument.....	15
3. Výroba rozhlasového dokumentu.....	17
3.1 Scénář.....	17
3.2 Produkce.....	19
3.3 Postprodukce.....	21
4. Letní a zimní škola žurnalistiky – představení tématu.....	22
5. Závěr.....	23
6. Použitá literatura.....	25
7. Zdroje použitých materiálů v praktické části.....	26
8. Příloha č. 1 – scénář rozhlasového dokumentu Historie a současnost letní (zimní) školy žurnalistiky.....	27
9. Příloha č. 2 – odkaz na rozhlasový dokument Historie a současnost letní (zimní) školy žurnalistiky.....	31

1. Úvod

Dokument vnímám jako formát, kde se do jisté míry prolíná novinářská práce s filmařskou. Filmař má totiž za úkol vyprávět příběh a novinář zase prezentovat fakta. Dokumentarista, tedy alespoň dle mého vnímání, potom skrze příběh prezentuje fakta. Tato kombinace kreativity a faktičnosti mě jako člověka, který má k oběma těmto světům blízko, velmi lákala. Rozhodl jsem se proto, že využiji svou bakalářskou práci jako platformu pro vytvoření rozhlasového dokumentu.

Jak jsem zmínil – za východisko jsem si vzal prvek příběhu. Ačkoliv existují dokumenty, které nemají narativní styl, tak jako přidanou hodnotu tohoto žánru vnímám právě to, že má možnost tohoto přístupu využít. Druhé východisko je téma, čili to, o čem můj výstup bude pojednávat. Zde jsem se zaměřil na projekt letní a zimní školy žurnalistiky pořádané Fakultou sociálních věd Univerzity Karlovy. Chtěl bych tedy posluchače provést dosavadním příběhem tohoto projektu a zároveň nastínit jeho možný vývoj do budoucna. Zaměřím se i na jednotlivé prvky, které osobně považuji za důležité. Mám v plánu prozkoumat archivní materiály, které jsou k tématu dostupné, a vybrat z nich to, co podle mě nejlépe zprostředkuje posluchači jak atmosféru, tak informace o tom, co to letní a zimní škola žurnalistiky je, co obnáší a jakým způsobem a směrem se od svého vzniku vyvíjela.

V teoretické části mé bakalářské práce pak přiblížím žánr rozhlasového dokumentu. Popíši stručně jeho historii a současnost a vysvětlím jednotlivé rozhlasové žánry, které jsem do svého dokumentu začlenil. Zároveň popíšu konkrétní postupy, které jsem při tvorbě zvolil, a to od příprav až po postprodukcii.

2. Rozhlasový dokument

2.1 Historie a současnost formátu v Česku

Rozhlasový dokument jakožto žánr je velmi specifický, nikoliv však mnoho rozšířený – alespoň v kontextu České republiky, na níž se zaměřím, nemá dalekosáhlou historii. Doc. Mgr. Andrea Hanáčková, PhD., se tímto tématem zabývá ve své disertační práci.¹ A právě z ní budu čerpat podklady pro tuto kapitolu. Nutno také zmínit, že se budu věnovat novodobé historii, tedy od roku 1989. Hanáčková píše, že prvním krokem pro post-komunistický vývoj rozhlasového dokumentu (ale v tomto bodě se to dá stáhnout na žurnalistiku obecně) byla reorganizace redakcí, a to jak náplní, tak i prostorově. Redakční sídla se přesouvala, docházelo k personálním změnám a mediálnímu trhu se naskytlo mnoho nových možností, včetně formování veřejnoprávních médií a rozšíření pole působnosti médií soukromých. Privatizace médií začala v Československu prakticky ihned po rozpadu starého režimu,² což mohlo vývoj nové mediální scény urychlit. Nicméně dokument byl podle Hanáčkové v této fázi žánrem, který byl spíše obětí značného prořídnutí tvůrčího týmu v rámci Redakce rozhlasových her a dokumentu, jenž byl tehdy primárním producentem tohoto žánru. Hanáčková dokonce ve své práci zmiňuje, že v polovině devadesátých let zajišťoval chod rozhlasového dokumentu v Česku prakticky jen dokumentarista Zdeněk Bouček. Ten k sobě později přibral i Jitku Škápíkovou, díky níž se poté tým dokumentaristů rozrostl. V roce 2006 přešel tento žánr pod Redakci speciálních projektů, dnes Redakce dokumentu a speciálních projektů. Hanáčková dále toto období popisuje jako revoluční ve smyslu technologického rozkvětu. Ve své práci¹ píše: „*Rozvíjí se digitalizace, miniaturizace, počítačová gramotnost a specializované software na práci se zvukovými soubory.*“

¹ HANÁČKOVÁ, Andrea. (2008). Český rozhlasový dokument a feature v letech 1990 - 2005: Poetika žánrů. Disertační práce, Univerzita Palackého Olomouc Katedra divadelních, filmových a mediálních studií. Olomouc

² HAVLÍČEK, Tomáš. (2012). Transformace médií na příkladu vzniku médií veřejné služby v zemích bývalého Východního bloku. Diplomová práce, Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd. Praha

DVOŘÁKOVÁ, Ilona. (2012). Rozhlasový dokument jako specifický formát na pomezí literatury, divadla, hudby a zvukového umění. Diplomová práce, Masarykova univerzita Filozofická fakulta, Ústav hudební vědy. Brno

Zatímco téměř celá devadesátá léta jsou ještě ve znamení práce s analogovou technologií, přelom století a tisíciletí patří již plně ve znamení digitálním technologiím. Nejnovější nahrávací techniku v podobě minidisců a střihových počítačových programů dostávají ve velké veřejnoprávní instituci přednostně pracovníci zpravodajství koncem roku 1998. O něco později se minidisc rozšiřuje také mezi dokumentaristy. Radikálně se zároveň proměňuje charakter práce. Zatímco dříve vyjížděly za dokumentárními reportážemi týmy ve složení autor, zvukař a technik a na výsledné podobě pořadů se podepsala ještě celá řada dalších lidí a rozhlasových profesí, na přelomu století zvládne v počítači největší díl práce už autor sám a jeho nejbližším, případně jediným spolupracovníkem je zvukový mistr ovládající moderní zvukové a počítačové technologie.“

V České republice je aktuálně nejvýznamnějším a de facto jediným pravidelným distributorem rozhlasového dokumentu Český rozhlas. V rámci tvůrčí skupiny Dokument a publicistika, kterou vede Jan Herget, jsou sloučení dokumentaristé napříč okruhy.^{1,2} Dan Moravec, který v roce 2019 tehdejší tvůrčí skupinu Dokument a publicistika, která vznikla o čtyři roky dříve, vedl, popsal v rozhovoru pro RadioTV její význam takto: „Dříve se dramaturgové zodpovídali primárně stanicí a žánrům jako takovým, čili z nich byli uzavřené buňky soustředící se výhradně pro svůj okruh posluchačů. Se změnou přišlo oddělení výroby od stanic. Vznik tvůrčích skupin byl zásadní, protože se lidé od jednoho žánru dostali k sobě. Nebývají konkurenty v tom smyslu, že by chtěli získat větší počet posluchačů pro svou domovskou stanicí. Práce v týmu jim výrazně lépe a efektivněji umožňuje mezi sebou komunikovat a vzájemně si poradit. Nejsou omezováni z hlediska témat. Poměrně snadno lze doložit, že kdyby k tomuto kroku nedošlo, neměl by rozhlasový dokument takto silné postavení, jako má teď. Pravděpodobně by nedosáhnul dnešní úrovně.“²

¹ ROZHLASOVÁ STANICE VLTAVA. Redakce dokumentů a zvláštních projektů. *vltava.rozhlas.cz*. Online. © 1997-2024. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/redakce-dokumentu-a-zvlastnich-projektu-5049846> [Citováno: 18.4.2024].

² RADIOTV.CZ. Dan Moravec: Úroveň dokumentů v Českém rozhlasu se neustále zvyšuje. *radiotv.cz*. Online. © RadiaCZ s.r.o. Dostupné z: https://www.radiotv.cz/p_radio/dan-moravec-uroven-dokumentu-v-ceskem-rozhlase-se-neustale-zvysuje/ [Citováno: 18.4.2024].

V rámci současné (2024) tvorby Českého rozhlasu je na stanici Vltava tvůrčí skupina Dokument a publicistika v následujícím složení: Jan Herget, David Hertl, Jakub Horáček, Daniel Kupšovský, Marek Mojžíšek, Magdalena Šorelová, Teresie Bečková, Iveta Demeterová, Tajana Mančalová, Markéta Ševčíková, Martina Rasch, Adam Šindelář, Nad'a Reviláková a Jaroslav Kratochvíl.³ Zároveň na stanici Český rozhlas Dvojka existuje pořad Dokument, jehož dramaturgem je již zmíněný Dan Moravec.⁴

³ ČESKÝ ROZHLAS. Program. *informace.rozhlas.cz*. Online. © 1997-2024. Dostupné z: <https://informace.rozhlas.cz/program-8153655> [Citováno: 18.4.2024].

⁴ ČESKÝ ROZHLAS DVOJKA. Dokument. *dvojka.rozhlas.cz*. Online. © 1997-2024. Dostupné z: <https://dvojka.rozhlas.cz/dokument-7230689> [Citováno: 18.4.2024].

2.2 Specifika rozhlasových žánrů použitých v rozhlasovém dokumentu Historie a současnost letní (zimní) školy žurnalistiky

V této kapitole blíže popíšu rozhlasové žánry, se kterými jsem ve svém dokumentu pracoval. Rozeberu jejich specifika a popíšu i specifika rozhlasového dokumentu jako takového.

2.2.1 Montáž

Montáž neboli koláž je sestavování jednotlivých částí do vytvoření celku (v nejširším slova smyslu).¹ V rozhlasovém kontextu se takto označuje metoda tvůrčí rozhlasové práce, kde vyskládáme více různých částí v jeden celek. Tvůrce má při skládání montáže cíl, kterého chce dosáhnout. Inspiruje se technikou koláže ve výtvarném umění – spojení prvků do jednoho celku se společným významem. V rozhlasovém dokumentu, který je přílohou této bakalářské práce, jsem principu montáže využil při skládání archivních materiálů k sobě, aby tvořili koherentní celek. Zároveň jsem využil rozhlasovou montáž od Rozálie Peckové jako jeden z archivních materiálů.²

2.2.2 Reportáž

V diplomové práci na téma Využití reportáže jako metody rozhlasové tvorby na příkladu Českého rozhlasu definuje Ilona Zásidkových reportáž takto: „*Jde o svěbytný žánr, který plní tři základní funkce: rozborové, dokumentární a informační. Jejím základním principem je proto očitě svědectví reportéra, které by mělo být co nejvíce přesné, okamžité a věcné. Reportér pozoruje dění kolem sebe a přenáší tak posluchačům očitě svědectví, které sděluje pomocí popisu a vypravování. Reportáž je tak zpravidla časově ohraničená a často využívá*

¹ VOCABULARY.COM. Collage. *vocabulary.com*. Online. © 2024. Dostupné z: <https://www.vocabulary.com/dictionary/collage> [Citováno: 12.4.2024].

² MEDIA FSV. Mezinárodní letní škola žurnalistiky zná své absolventy. *media.fsv.cuni.cz*. Online. © 2024 Dostupné z: <https://media.fsv.cuni.cz/2022/08/29/mezinarodni-letni-skola-zurnalistiky-zna-sve-absolventy/> [Citováno: 8.4.2024].

dokumentární fakta a umělecké obrazy.“³ Role reportéra je proto něco, co je pro reportáž definující, a co ji odděluje od montáže, kde reportér ani být nemusí. Pokud však je, působí spíše jako nástroj předávání informací nežli zprostředkovatel děje, jako tomu je v reportáži. Principu role reportéra jsem v přiloženém rozhlasovém dokumentu nevyužíval napřímo. Byl jsem spíše „průvodcem“ nežli zprostředkovatelem děje. Nicméně několik reportáží nebo ukázek z nich jsem využil v rámci archivních materiálů.

2.2.3 Rozhovor

Rozhlasový rozhovor je formát, v němž figuruje moderátor a respondent. Úkolem moderátora je pokládat otázky a úkolem respondenta je jejich zodpovězení. Ve zkratce se dá rozhovor definovat jako dialogizovaná forma předání informací. V tomto formátu musí moderátor zvolit cíl rozhovoru a zajistit, že kladením otázek respondenta a posluchače do daného cíle dovede. Barbora Osvaldová ve své knize *Rozhovory o interview* píše: „Po přečtení dobrého rozhovoru by si měl zpovídaný pomyslet: *Není to přesně, co jsem řekl, ale je to přesně, co jsem chtěl říci.*“⁴ V dokumentu jsem nahrával dva rozhovory. Jeden s doktorem Karolem Lovašem a druhý s Adélou Bartákovou. Jakým způsobem jsem ke každému z nich přistoupil budu blíže popisovat v kapitole o produkci.

2.2.4 Dokument

Zde se vrátím opět k doktorce Hanáčkové, kterou jsem na začátku již citoval. Předem totiž mohu říci, že jednoznačnou definici dokumentu, ať už rozhlasového, nebo obecně nedokážu poskytnout. Právě v disertační práci doktorky Hanáčkové totiž několik verzí definice tohoto žánru zaznělo. Mohu tedy nabídnout dva přístupy. První z nich je, jak na základě mé zkušenosti definuji dokument já. Druhý je, že nabídnu citaci práce paní doktorky Hanáčkové, kde ze

³ ZASIDKOVYCH, Ilona. (2017). Využití reportáže jako metody rozhlasové tvorby na příkladu Českého rozhlasu. Magisterská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd. Praha

⁴ OSVALDOVÁ, Barbora: *Rozhovory o interview*. Praha: Karolinum, 2009, 166 s. ISBN 978-80-246-1618-6, str. 7

všech možných definic zvýraznila tuto: „*Známý je ten výklad pojmu dokument, který považuje za dokument vše, co se odvysílalo včera, dnes ráno, před hodinou nebo před pěti minutami.*“.¹

Ve volné interpretaci by se tedy dalo říct, že **dokument shromažďuje veškeré dostupné informace k danému tématu a na základě dramaturgického postupu je poté třídí**, což je ve zkratce ona slíbená mnou nabídnutá definice. Pokud bych to měl rozvést, tak dokument vnímám jako formát, který kombinuje narativní prvky spolu s informační a faktickou relevancí, jak jsem již nastínil v úvodu. Dokument je způsob, jakým předat informace na naprosto volném interpretačním poli. Musí se však dodržet fakticita a srozumitelnost. Neexistuje přesně daný způsob toho, jak se má dokument tvořit – od náhodného sběru informací v terénu až po cílený sběr informací v archivech jde nakonec především o to, aby se sebraly takové informace, které se dokumentarista rozhodne předat, a následně o to předat je v takové formě, aby je posluchač uchopil.

Pro informační celistvost však ještě přidávám obsáhlejší citát disertační práce doktorky Hanáčkové, kde polemizuje nad jednotlivými definicemi pojmu „dokument“. „*Josef Maršík vnímá dokument spíše jako „obecné označení skupiny žánrů“ a prvky dokumentu nachází ve zpravodajství i v publicistice (rozhovoru, reportáži a pásmu). Tvrdí, že rozhlasový dokument „není jen pasivní zvukovou fotografií reality, ale obsahuje také subjektivní prvky“, které „vyplývají z autorova tvůrčího přístupu k tématu, k výběru faktů /.../, k jejich uspořádání, interpretaci a k hledání nových vztahů a souvislostí“ /Maršík 1999: 9/. V tomto směru lze s Maršíkem souhlasit, jakkoli nelze směřovat autorský přístup s autorským postojem. Dokážeme v závěru této podkapitoly, že dokument by měl být naopak jedním z nejobjektivnějších rozhlasových žánrů, v němž i ve špičkových pořadech zůstává autor podřízen tématu. Podobně chápe dokument i obecná žurnalistická literatura /Halada – Osvaldová 1999: 48/. Možná nejpřesněji charakterizuje dokument rozhlasová autorka a reportérka Blanka Stárková, pro niž dokument není „svědectvím či záznamem verbální nebo zvukové reality, ale označení širokého rozhlasového žánru, který z předchozích obsahů vychází, přitom se však vyznačuje velmi vysokou mírou záměrné autorské organizace zvukového materiálu a vědomou kompozicí více strukturních prvků, z nichž každý má v celku díla zřetelnou sémantickou funkci“.*“.¹

¹ HANÁČKOVÁ, Andrea. (2008). Český rozhlasový dokument a feature v letech 1990 - 2005: Poetika žánrů. Disertační práce, Univerzita Palackého Olomouc Katedra divadelních, filmových a mediálních studií. Olomouc

3. Výroba rozhlasového dokumentu

V této části mého teoretického pojednání o bakalářské práci provedu čtenáře tím, jak dokument Historie a současnost letní (zimní) školy žurnalistiky vznikl.

3.1 Scénář

Ačkoliv se v této kapitole zaměřím na to, jak probíhalo psaní scénáře, na začátek se ještě vyjádřím k tomu, co předchází jakékoliv produkci, tedy k prvotnímu nápadu. Důvod, proč jsem se rozhodl téma letní a zimní školy zpracovat je především osobní vazba na tuto juniorskou akademii. Od roku 2019 jsem na každý ročník, respektive „půlročník“ pravidelně docházel, a to až do doby, než jsem na FSV UK nastoupil jako řádný student. Mám tedy velmi blízko ke všemu, co jsem v praktické části popisoval a čím jsem posluchače provázel – dokonce jsem si i většinou z toho prošel sám jako účastník, což mi jakožto dokumentaristovi dalo užitečný pohled zevnitř. Na rozdíl od případu, kdy bych se snažil jen propojovat archivní materiály bez jakéhokoliv osobního vztahu k nim. Téma, které mi původně nabídl pan doktor Karol Lovaš, se tedy stalo naprosto logickou volbou. Formát dokumentu jsem si posléze vybral především proto, že ho vnímám jako jeden z nejnáročnějších rozhlasových žánrů a reprezentoval pro mě tak výzvu, kterou jsem chtěl pokořit. Zároveň dává prostor kombinaci narativního přístupu k předávání informací a zvukové estetiky. Nyní už ale opravdu k samotnému scénáři.

Ve chvíli, kdy jsem poprvé sepsal hrubý náčrt toho, co bych chtěl, aby v mé práci zaznělo, schéma bylo následující:

1. Úvodní monolog o proměnách novinařiny a zamyšlení se nad tím, jaké výzvy mladé novináře čekají.
2. Část, kde popisuji historii, tedy pomocí archivních materiálů a mých průběžných komentářů prolínaných výpověďmi respondentů kombinovaných z pedagogického sboru a absolventů letní a zimní školy.
3. Část, kde popisuji současnost, která měla být pojata jako pětiminutová reportáž z jednoho dne. Měl jsem v plánu navštívit zimní školu žurnalistiky 2024.
4. Závěrečný monolog podobný tomu úvodnímu, ale s tím rozdílem, že dospějí k závěru toho, kam letní a zimní škola směřuje do budoucna a jaká je její role.

Poté jsem scénář konzultoval s mým garantem panem doktorem Karolem Lovašem, který mě upozornil na několik problematických faktorů. Prvním faktorem bylo, že pro ideální stopáž

pro rozhlasový dokument, tedy přibližně 30 minut, není praktické představovat posluchačům tolik respondentů najednou. Času je na to málo a komunikovatelné jsou jen jejich hlasy, které nemusí být snadno zapamatovatelné. Ideální je proto držet se počtu maximálně čtyř, v nejlepším případě v rovnoměrném poměru mužů a žen. Druhým problematickým faktorem byl fakt, že zimní škola žurnalistiky 2024 neproběhne kvůli střelbě na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Tím pádem jsem scénář na základě podnětů a nových informací přepracoval takto:

1. Úvodní monolog o proměnách novinářiny a zamyšlení se nad tím, jaké výzvy mladé novináře čekají.
2. Část, kde popisuji historii pomocí archivních materiálů a mých průběžných komentářů prolínaných výpověďmi organizátora programu a absolventky programu. Proberu ale detailněji poslední ročník, jakožto poslední aktualizací moment, který by v dramaturgii dokumentu reprezentoval současnost.
3. Vstup respondenta – organizátora programu, kde zhodnotí uplynulé ročníky a poskytne zamyšlení nad tím, jak by se škola mohla do budoucna vyvíjet s ohledem na měnící se trendy v žurnalistice.
4. Závěrečný monolog, který vyprávění uzavře do jednotného celku s otevřeným koncem naznačujícím, že program bude pokračovat dále.

Po vypracování této druhé verze jsem opět scénář předal ke zhodnocení panu doktoru Lovašovi. Ten byl s finální podobou spokojen, jen mě upozornil na dvě věci. První z nich byla, že jakožto dokumentarista si mohu dovolit využívat o dost více archivní materiály, které zároveň poskytnou informační hodnotu (tedy výpovědi respondentů v nich), a zároveň nastíní atmosféru a autenticitu prostředí. Není tedy třeba soustředit se tolik na rozhovory, které zprostředkují já sám, ale spíše je vnímat jako oživení a aktualizaci a soustředit většinu struktury právě na archivní materiály.

Poté jsem již přešel k další fázi, kterou byl sběr materiálů a jejich uzavírání do dramaturgických celků pomocí mých propojovacích komentářů.

3.2 Produkce

Ve chvíli, kdy byl scénář hotov, přešel jsem k fázi, kterou vnímám jako tu nejnáročnější – sběr archivních materiálů. Veškeré výstupy z letní a zimní školy žurnalistiky, které jsem v dokumentu použil, jsem hledal na stránce *media.fsv.cuni.cz*. Nejprve jsem musel všechny

závěrečné výstupy v podobě reportáží, montáží, glos a dalších formátů poslechnout a zjistit, které se mi hodí do mnou stanoveného celku. Hledal jsem pomocí klíčových slov „zimní škola žurnalistiky“ a „letní škola žurnalistiky“. Ve chvíli, kdy jsem dal veškeré dostupné materiály dohromady do již připravené osnovy, kterou jsem popsal v minulé kapitole, jsem přidával jednotlivé aspekty, na které bych se rád zaměřil blíže. Více jsem se zaměřil například na skutečnost, že škola je určená i studentům ze Slovenska. Dalším aspektem bylo to, jakým způsobem fungování školy ovlivnila pandemie Covidu-19, nebo to, že se později do organizace letních a zimních škol zapojovali i její absolventi. Celý detailní scénář je k této bakalářské práci přiložen.

Ve chvíli, kdy jsem vytvořil ucelený dramaturgický plán a vybral jsem, jaké pasáže archivních materiálů chci použít, napsal jsem si mé propojovací komentáře. Ty jsem napsal tak, abych nejen posluchači sdělil faktické informace o průběhu akademie, ale také proto, abych posouval děj a uváděl jednotlivé vstupy – ať už respondentů, nebo dohledaných materiálů.

Když jsem měl nasbírané výstupy a napsaný scénář, zbývalo nahrát rozhovory. Jak už vyplynulo z předchozího textu, rozhodl jsem se pro dva respondenty. Prvním z nich byl opět pan doktor Karol Lovaš, který s nápadem na juniorskou akademii pro aspiranty na práci novináře přišel, a já usoudil, že jeho pohled na její historii a současnost je nejrelevantnější. Druhým respondentem byla Adéla Bartáková, která je zároveň absolventkou letní školy žurnalistiky, studentkou prezenčního studia žurnalistiky na FSV UK a jedna ze spoluorganizátorů pozdějších ročníků juniorské akademie.

Rozhovor pana doktora Lovaše jsem při produkci nekoncepoval jako klasické interview, ale jako samostatné vstupy v průběhu dokumentu, kdy dovysvětlí jisté aspekty školy, které já ve svých komentářích nastíním. Nejsou tedy až na výjimky slyšet mnou položené otázky a rozhovor není ani uveden a ani ukončen. Jedná se pouze o odpovědi vložené v průběhu celého dokumentu. Rozhodl jsem se tak, protože jsem potřeboval, aby mluvil k více než k jednomu tematickému celku, a aby byl spolu se mnou průvodcem celou historií školy.

U Adély Bartákové jsem aplikoval opačný přístup. Nahrál jsem standardní rozhlasový rozhovor se všemi náležitostmi (úvod s představením respondenta, závěr s rozloučením, slyšitelné otázky) a posléze jsem jej vložil jako celek do jedné pasáže dokumentu. Důvod, proč jsem se takto rozhodl, má dvě roviny. První z nich je, že jsem, narozdíl od pana doktora Lovaše, potřeboval, aby mi slečna Bartáková poskytla výpověď jen k jedné tematické rovině dokumentu. Konkrétně k pasáži, kde řeším fenomén absolventů, kteří se vrací na akademii

jako její spoluorganizátoři. Druhý důvod je, že slečna Bartáková byla v době nahrávání dokumentu na studijním pobytu v Madridu v rámci programu Erasmus+ a já jsem jako narativní prvek chtěl využít právě i tuto studijní cestu s tím, že se s ní spojím do zahraničí, k čemuž jsem ale rozhovor musel poskytnout i s úvodem, kde to dovysvětlím. Rozhodl jsem se tak zejména proto, že jsem chtěl demonstrovat, jak se může cesta absolventa letní školy žurnalistiky ubírat, a že v lepším případě může být vývoj událostí takový, že se s oborem seznámíte právě na letní škole a o čtyři roky později vás dostane až do Madridu.

Poté, co jsem nahrál oba rozhovory a své komentáře, mohl jsem se přesunout do fáze postprodukce.

3.3 Postprodukce

V této části výroby bylo mým úkolem veškerý nashromážděný materiál přetvořit v koherentní celek. Využil jsem k tomu programu Reaper. Jako první jsem zpracoval mé propojovací komentáře, které drží pohromadě celou narativní linii. Ve chvíli, kdy jsem je měl na časové ose, začal jsem doplňovat požadované materiály, které jsem uváděl v mých promluvových úsecích. Poté, kdy jsem měl na časové ose hrubý nástříh toho, jak bude dokument vypadat, začal jsem s detailním čištěním. U archivních materiálů, které byly v zásadě již hotové, bylo toto čištění omezeno prakticky jen na případné ruchy, které se ale vyskytovaly velmi zřídka. U mnou nahraných rozhovorů jsem odebral různé rušivé nádechy, mlaskání, hesitační zvuky a podobně, které by posluchače mohly rušit. Zároveň jsem se ale v zájmu zachování autenticity nahrávky snažil některé ponechat, aby projev nezněl více upraveně, než je potřeba. Poslední fází postprodukce bylo přidat atmosférické zvuky. V případě mého dokumentu se jednalo převážně o hudbu. Tu jsem složil autorskou s využitím kytary a kláves, na kterých jsem využíval zejména funkce smyčců a klavíru. Hudbu jsem využil vždy v situaci, kdy jsem chtěl podpořit atmosféru stěžejního narativního prvku, nebo ve chvíli, kdy jsem chtěl využít hudebního přechodu, abych tím dal najevo, že se mění tematický celek. Dalším atmosférickým zvukem bylo časové znamení, které jsem využil dvakrát – když jsem uváděl první výstup související s letní školou žurnalistiky a první výstup související se zimní školou žurnalistiky.

Poslední fází postprodukce bylo přidat titulky, které mi namluvil Marek Sedláček. Nakonec jsem už jen vyrovnal hlasitosti všech stop, aby byly na stejné úrovni a posluchače nerušily žádné výkyvy.

4. Letní a zimní škola žurnalistiky – představení projektu

Letní a zimní škola žurnalistiky je projekt, který funguje pod záštitou Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy od roku 2018. Jeho cílem je představit mladým lidem, zejména středoškolským studentům z Česka a Slovenska, co obnáší práce novináře a studium žurnalistiky. V rámci několika dní si mají studenti prostřednictvím přednášek a exkurzí osvojit základní povědomí o tom, jak zhruba vypadá novinářské povolání. Zároveň si prostřednictvím workshopů a seminářů zkusí některé praktické novinářské úkony, jako například vyrobit reportáž.

Akademie se koná jednou za půl roku v Praze. Uchazeči procházejí výběrovým řízením na základě zaslání motivačního dopisu a práce libovolného novinářského formátu na téma „Proč chceš být novinářem?“. Zpravidla se až do posledního ročníku konala vždy v budově Hollaru a v Rozhlasové a televizní laboratoři Fakulty sociálních věd v Celetné ulici.

JUNIORSKÁ UNIVERZITA. Juniorská univerzita na Právnické fakultě Univerzity Karlovy [online]. Dostupné z: <https://juniorskauniverzita.fsv.cuni.cz> [cit. 13. dubna 2024].

5. Závěr

Během tvorby rozhlasového dokumentu jsem sice narazil na komplikace, které mě přiměly od původního konceptu upustit, nebo ho předělat, nicméně věřím, že se mi povedlo využít narativního principu k tomu, abych posluchači předal přesně ty informace, které jsem si předsevzal. Tedy provést ho příběhem letní a zimní školy žurnalistiky. Ačkoliv jsem nebyl schopen prezentovat „současnost“ tohoto projektu tím způsobem, jakým jsem si představoval, a jaký doposud věřím, že by byl pro posluchače nejpřívětivějším, tedy reportáží z nejbližšího ročníku, myslím, že informačně na tom dokument netratil. Věřím, že posluchači se dostalo bohatého informačního zázemí ohledně tohoto projektu, a že principy, kterých jsem při tvorbě dokumentu využil, pro něj vybudovaly i zajímavou atmosféru, která dala finálnímu výstupu přidanou požitkovou hodnotu. Zároveň se mi podařilo z archivních materiálů vybrat takové momenty, které jsou dle mého názoru ty nejpodstatnější, a myslím, že veškeré dílčí informace, kterým jsem dal prostor, jsou podstatné. Na úkor stopáže jsem sice musel omezit množství respondentů a menších tematických okruhů, ale věřím, že finální produkt na tom nikterak netratil. Práci s archivem jsem dosáhl nejvíce bezprostředního zdokumentování akce v průběhu let, jelikož materiály pořízené přímo na místě jsou nejautentičtější a informačně nabitě. Zároveň žánr dokumentu a téma historie nevyžaduje zaměření na současný pohled na téma, takže archivní materiály jsou v tomto ohledu soběstačné, pokud je z nich vybráno to důležité, o což jsem se v tomto případě snažil.

Summary

During the creation of the radio documentary, I encountered complications that led me to either abandon the original concept or modify it. Nevertheless, I believe that I managed to utilize the narrative principle to convey the information I had set out to deliver to the listeners. This involved guiding them through the story of the Summer and Winter School of Journalism. Although I was unable to present the "current state" of this project in the way I had envisioned and believed would be most favorable to the listeners, namely through a report from the upcoming edition, I think the documentary did not lose out on information. I believe that the listeners received a rich informational background about this project and that the principles I employed in creating the documentary also helped build an intriguing atmosphere, adding value to the final output. Additionally, I succeeded in selecting archival materials that,

in my opinion, capture the most essential moments, and I believe that all the individual pieces of information I included are significant. While I had to limit the number of contributors and smaller thematic areas in favor of the runtime, I am confident that the final product was not compromised in any way. Working with the archives allowed me to achieve the most immediate documentation of the event over the years, as materials captured on-site are the most authentic and information-rich. Furthermore, the genre of the documentary and the historical theme do not necessitate a focus on the current perspective on the subject, making archival materials self-sufficient in this regard if the essential elements are selected, which I aimed to do in this case.

6. Seznam literatury

ČESKÝ ROZHLAS DVOJKA. Dokument. *dvojka.rozhlas.cz*. Online. © 1997-2024. Dostupné z: <https://dvojka.rozhlas.cz/dokument-7230689> [Citováno: 18.4.2024].

ČESKÝ ROZHLAS. Program. *informace.rozhlas.cz*. Online. © 1997-2024. Dostupné z: <https://informace.rozhlas.cz/program-8153655> [Citováno: 18.4.2024].

DVOŘÁKOVÁ, Ilona. (2012). Rozhlasový dokument jako specifický formát na pomezí literatury, divadla, hudby a zvukového umění. Diplomová práce, Masarykova univerzita Filozofická fakulta, Ústav hudební vědy. Brno

HANÁČKOVÁ, Andrea. (2008). Český rozhlasový dokument a feature v letech 1990 - 2005: Poetika žánrů. Disertační práce, Univerzita Palackého Olomouc Katedra divadelních, filmových a mediálních studií. Olomouc

HAVLÍČEK, Tomáš. (2012). Transformace médií na příkladu vzniku médií veřejné služby v zemích bývalého Východního bloku. Diplomová práce, Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd. Praha

JUNIORSKÁ UNIVERZITA. Juniorská univerzita na Právnické fakultě Univerzity Karlovy [online]. Dostupné z: <https://juniorskauniverzita.fsv.cuni.cz> [cit. 13. dubna 2024].

MEDIA FSV. Mezinárodní letní škola žurnalistiky zná své absolventy. *media.fsv.cuni.cz*. Online. © 2024 Dostupné z: <https://media.fsv.cuni.cz/2022/08/29/mezinarodni-letni-skola-zurnalistiky-zna-sve-absolventy/> [Citováno: 8.4.2024].

OSVALDOVÁ, Barbora: Rozhovory o interview. Praha: Karolinum, 2009, 166 s. ISBN 978-80-246-1618-6

RADIOTV.CZ. Dan Moravec: Úroveň dokumentů v Českém rozhlasu se neustále zvyšuje. *radiotv.cz*. Online. © RadiaCZ s.r.o. Dostupné z: https://www.radiotv.cz/p_radio/dan-moravec-uroven-dokumentu-v-ceskem-rozhlase-se-neustale-zvysuje/ [Citováno: 18.4.2024].

ROZHLASOVÁ STANICE VLTAVA. Redakce dokumentů a zvláštních projektů. *vltava.rozhlas.cz*. Online. © 1997-2024. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/redakce-dokumentu-a-zvlastnich-projektu-5049846> [Citováno: 18.4.2024].

VOCABULARY.COM. Collage. *vocabulary.com*. Online. © 2024. Dostupné z: <https://www.vocabulary.com/dictionary/collage> [Citováno: 12.4.2024].

ZASIDKOVYCH, Ilona. (2017). Využití reportáže jako metody rozhlasové tvorby na příkladu Českého rozhlasu. Magisterská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd. Praha

7. Zdroje použitých materiálů v praktické části

MEDIA FSV. Letní škola žurnalistiky přilákala zájemce z České republiky a ze Slovenska. *media.fsv.cuni.cz*. Online. © 2024 Dostupné z: <https://media.fsv.cuni.cz/2018/05/20/letni-skola-zurnalistiky-zajemce-ceske-republiky-slovenska/>. [Citováno: 1.2.2024].

MEDIA FSV. Skončila Zimní škola žurnalistiky. *media.fsv.cuni.cz*. Online. © 2024 Dostupné z: <https://media.fsv.cuni.cz/2019/01/18/skoncila-zimni-skola-zurnalistiky> [Citováno: 1.2.2024].

MEDIA FSV. Letní škola žurnalistiky byla i o umělé inteligenci. *media.fsv.cuni.cz*. Online. © 2024 Dostupné z: <https://media.fsv.cuni.cz/2020/08/09/letni-skola-zurnalistiky-byla-i-o-umele-inteligenci/>. [Citováno: 7.2.2024].

MEDIA FSV. Letní škola žurnalistiky bude na konci srpna. *media.fsv.cuni.cz*. Online. © 2024 Dostupné z: <https://media.fsv.cuni.cz/2022/06/07/letni-skola-zurnalistiky-bude-na-konci-srpna/>. [Citováno: 7.2.2024].

MEDIA FSV. Mezinárodní letní škola žurnalistiky zná své absolventy. *media.fsv.cuni.cz*. Online. © 2024 Dostupné z: <https://media.fsv.cuni.cz/2022/08/29/mezinarodni-letni-skola-zurnalistiky-zna-sve-absolventy/> [Citováno: 12.2.2024].

MEDIA FSV. Středoškoláci se učili na IKSŽ. *media.fsv.cuni.cz*. Online. © 2024 Dostupné z: <https://media.fsv.cuni.cz/2023/10/04/stredoskolaci-se-ucili-na-iksz/>. [Citováno: 12.2.2024].

8. Příloha č. 1 – scénář rozhlasového dokumentu Historie a současnost letní (zimní) školy žurnalistiky

Historie a současnost letní (zimní) školy žurnalistiky – Kryštof Jiřík

Hudba

Novinář je pozorovatel života, lovec příběhů a vypravěč událostí. Je to hledač faktů ve světě plném nejasností. Novinařina není jen psaním článků, ale uměním komunikace. Je to výzva zprostředkovat fakta a události tak, aby oslovily a osvětlily. Je prostředníkem mezi událostí a veřejností.

V tomto světě slov se novináři stávají průvodci, kteří nás vedou labyrintem informací. Každý článek je jako cesta, každý rozhovor je příběhem a každý snímek je oknem do reality. Jejich úkolem je přinášet nám svěží pohledy na svět, otevírat diskuse a podporovat dialog ve společnosti.

Toto je definice novináře, která se drží téměř od počátků tohoto povolání. Je však pravdou, že se požadavky na toto řemeslo či profesi v průběhu doby měnily. V současnosti se mluví o takzvané post-faktické společnosti, která bude umocněná vlivem umělé inteligence. To samo o sobě nastavuje velkou výzvu pro budoucí generaci novinářů, nemluvě o výzvách, které ještě přijdou.

Jak se tedy připravit na profesi, která vás postaví před nelehký úkol – být průvodcem pravdou v době, kdy se ani neshodneme na tom, co to pravda je? S tím se snaží mladým lidem pomoci program letní a zimní školy žurnalistiky. Na Karlově Univerzitě ji pořádá Fakulta sociálních věd již od roku 2018. Cílem projektu je seznámit zájemce s obsahem novinářské práce. Dnes spolu projdeme příběhem, který formoval několik mladých lidí k tomu vydat se na cestu, na jejímž konci se stanou hlídacím psem demokracie. Příběhem, který jim ukázal, jaké může mít žurnalistika podoby a co všechno tento pojem může znamenat.

ČASOVÉ ZNAMENÍ

Pustit pozvánku - <https://media.fsv.cuni.cz/2018/05/20/letni-skola-zurnalistiky-zajemce-ceske-republiky-slovenska/>

To byla jedna z pozvánek na první ročník tohoto programu, kterou tehdy zpracoval Jakub Pavlovský. Nápad na to spustit projekt, který by měl studentům nastínit realitu práce novináře, vznikl v roce 2017. Tehdy pedagog Karol Lovaš přišel za ředitelkou institutu komunikačních studií a žurnalistiky Alicí Němcovou Tejkalovou s tím, že by chtěl začít dělat tuto juniorskou univerzitu.

Výpověď – Jaký byl příběh počátku školy

Hudební předěl

První ročník letní školy žurnalistiky se dal bezpochyby označit za úspěch. Zúčastnili se ho desítky studentů, ze všech koutů republiky, kteří měli ve středoškolských letech zájem o novinářské povolání. Není však nutností, aby to byli čeští studenti, kdo se do programu přihlásí. Tradicí totiž také je, že se účastní i naši slovenští sousedé. Má to nějaký zvláštní důvod? Odpovídá opět Karol Lovaš.

Výpověď – Proč je škola i pro Slováky

Tento poslední srpnový týden v roce 2018 byl zároveň jen prvním z dalších, které následovali. Odstartoval totiž historii. Nedlouho po ukončení prvního ročníku se začal připravovat druhý. Celý rok se ale ani studentům, ani pedagogům čekat nechtělo. Katedra tedy přišla s projektem zimní školy žurnalistiky. Budoucí novináři a jejich mentoři se tak v Rozhlasové a televizní laboratoři v Celetné ulici a v budově Hollaru setkávali jednou za půl roku.

ČASOVÉ ZNAMENÍ

Pustit výběr z reportáže - <https://media.fsv.cuni.cz/2019/01/18/skoncila-zimni-skola-zurnalistiky/> 0:00-0:50

To byla ukázka reportáže, kterou si studenti připravili během zimní školy žurnalistiky v roce 2019. Jak je vidět, nouze o mladé novináře nebyla. Není to však jen mladá generace, která si kurz oblíbila. Rádi ho měli i pedagogové. Nejen protože se mohli postavit před trochu jiný typ posluchačů, než jsou jejich vlastní studenti, ale také vnímali, že i oni se můžou v té chvíli něco naučit. Konkrétní odpověď si můžeme poslechnout od Davida Jana Novotného. Čím ho tento kurz jako pedagoga obohatil?

Pustit výběr výpovědi - <https://media.fsv.cuni.cz/2019/01/18/skoncila-zimni-skola-zurnalistiky/> 3:40 – 4:30

Mladí pedagogové zase oceňují možnost přiučit se něčemu od těch starších. Jako například Veronika Macková.

Pustit výběr výpovědí - <https://media.fsv.cuni.cz/2019/01/18/skoncila-zimni-skola-zurnalistiky/> 2:46-4:30

Kromě pedagogů a žáků na zimní a letní školy žurnalistiky chodili také hosté. Zpravidla se jednalo o významné postavy novinářského, či společenskovedního života. První osobností mimo škol, kterou kurz uvedl byl v roce 2019 jeden z hlavních představitelů transformace společnosti po roce 1989, Fedor Gál. Tvář Listopadových události roku 1989 na Slovensku.

Pustit výběr výpovědi - <https://media.fsv.cuni.cz/2019/01/18/skoncila-zimni-skola-zurnalistiky/4:55-7:00>

Na tuto tradici poté navázala ještě spousta dalších osobností. Tatiana Míková, Linda Bartošová, Václav Moravec, Robert Záruba. Některé z těchto jmen a tváří měla hrstka účastníků dokonce příležitost poznat o pár měsíců později trochu blíže. Na přijímacích zkouškách. A o to jde. To je nakonec jeden z cílů projektu Letní a Zimní školy žurnalistiky.

Hudební předěl

V roce 2020 svět zasáhla bezprecedentní pandemie. Covid-19 se rozšířil po celém světě a měl dalekosáhlé následky. Jedním z nich bylo ale i nucené přerušování společenských kontaktů a výrazné omezení hromadného setkávání. V rámci toho se všechny školy v Česku i na Slovensku uchýlili k takzvané distanční výuce. Jak to přesně postihlo zimní a letní školu žurnalistiky? Vysvětluje Karol Lovaš.

Výpověď – Jak školu poznamenala pandemie

Poté, co se situace s pandemií uklidnila a svět se vrátil do normálních kolejí, Školy žurnalistiky pokračovaly. A navázali ještě jednou novou tradicí. Od prvního ročníku totiž uběhly už 4 roky, což znamenalo, že dost z těch, kteří se ho účastnili, už byli plnohodnotní studenti žurnalistiky. Karol Lovaš tyto tváře ve svých hodinách poznal a přišel s nimi za nabídkou.

Výpověď – O jakou nabídku se jednalo – spoluorganizace školy

Adéla Bartáková je v současnosti ve třetím ročníku bakalářského studia žurnalistiky. Letní školy se zúčastnila v roce 2020, kde moderovala relaci, která byla hlavním výstupem z tohoto ročníku.

Pustit ukázkou jejího moderování - <https://media.fsv.cuni.cz/2020/08/09/letni-skola-zurnalistiky-byla-i-o-umele-inteligenci/>

Takto na školu zvala nové studenty v roce 2022 už jako jedna z organizátorů.

Pustit pozvánku Adély Bartákové - <https://media.fsv.cuni.cz/2022/06/07/letni-skola-zurnalistiky-bude-na-konci-srpna/>

Vložený rozhovor s Adélou Bartákovou

Hudební předěl

V létě 2022 přišla nová etapa tohoto programu. Letní škola žurnalistiky totiž poprvé překonala československé hranice. Jak představuje Rozálie Pecková, ve své montáži z tohoto ročníku.

Pustit výběr montáže - <https://media.fsv.cuni.cz/2022/08/29/mezinarodni-letni-skola-zurnalistiky-zna-sve-absolventy/> 0:00-1:20

Zatím poslední ročník projektu zimní a letní školy proběhl v roce 2023. Inspirovat se tehdy do Prahy přijeli tentokrát kromě studentů z ČR i Slovenska také pedagogové a doktorandi z katolické univerzity v Ružomberoku. Důvod? Chtěli vědět, jak by sami doma mohli připravit podobný projekt. Takto hodnotili ročník jeho absolventi.

Pustit výběr výpovědí - <https://media.fsv.cuni.cz/2023/10/04/stredoskolaci-se-ucili-na-iksz/> 2:11

Hudební předěl

To byl zatím poslední ročník této juniorské univerzity. V zimě 2024 se totiž žádné setkání nekonalo. Důvodem byla tragická střelba na filosofické fakultě univerzity Karlovy. Bude však tradice pokračovat? Zeptal jsem se opět autora projektu Karola Lovaše.

Výpověď – Jaká bude budoucnost školy

Závěrečný monolog - hudba

Několikaletý příběh Lení a Zimní školy žurnalistiky se bude psát dál, to je jisté. Co jisté však není, je jakým způsobem se bude vyvíjet novinářská práce a tím pádem i náplň tohoto projektu. Na své cestě za sebou tyto kurzy zanechali mnoho inspirovaných studentů, ale také několik odrazených. Práce novináře totiž vůbec není lehká. Není ani moc vděčná. Na čem se ale povětšinou hosté letních a zimních škol shodli, je to, že je naplňující. A ačkoliv nevíme, co s žurnalistikou bude, tak zůstane-li naplňující nadále a budou-li studenti mít zájem se do tohoto nelehkého poslání zapojit, dveře letní a zimní školy žurnalistiky jim zůstanou otevřené.

Titulky + hudba

9. Příloha č. 2 – odkaz na rozhlasový dokument Historie a současnost letní (zimní) školy žurnalistiky

drive.google.com/drive/u/1/folders/1nXZkz656Qb1Pbe3gHSB_4snf8yR2mruR

Dokument je také přiložen k této práci na přenosném úložišti.